НУМО З МАМОЮ І ТАТОМ СВОЮ ВИМОВУ ТРЕНУВАТИ!

РОЗМІСТІТЬ У КУТОЧКУ ДЛЯ БАТЬКІВ

Методичні поради для батьків на щодень

Юлія РІБЦУН,
канд. пед. наук,
ст. наук. співроб. відділу логопедії,
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Ще недавно ваш малюк лежав у колисці. Ось він почав упізнавати вас, усміхатися, аґукати, лепетати і нарешті вимовив своє перше слово... І от зараз він уже дошкільник, а невдовзі піде до школи. Уважно прислухайтеся до мовлення своєї дитини. Спробуйте визначити, чи всі звуки вона вимовляє правильно. Якщо у вас виникають сумніви, проконсультуйтеся з логопедом. Це ви можете зробити в районній дитячій поліклініці або в інклюзивно-ресурсному центрі. Там вам нададуть індивідуальні поради щодо розвитку мовлення вашого малюка. А ми пропонуємо універсальні методичні рекомендації, які допоможуть покращити мовлення вашої дитини, зроблять його чітким та виразним.

✓ ПІДГОТУЙТЕ ДЗЕРКАЛЬЦЕ ДЛЯ ТРЕНУВАНЬ

Заздалегідь придбайте індивідуальне дзеркало на підставці — дивлячись у нього, дитина ознайомлюватиметься з органами артикуляції (губи, язик), контролюватиме правильність виконання вправ для вимови того чи іншого звука.

✓ КОЖНЕ ВАШЕ ЗАНЯТТЯ МАЄ БУТИ ГРОЮ

Ігрова діяльність — провідна для дитини дошкільного віку, тому на кожному занятті нехай до вас завітає в гості улюблений ігровий персонаж, який теж хоче навчитися правильно розмовляти.

✓ РОЗВИВАЙТЕ МОВЛЕННЄВЕ ДИХАННЯ

Розвиток дихання і мовлення нероздільні. Малюку можна запропонувати безліч дихальних ігрових вправ. Це і здування пір'їнок чи шматочків вати зі столу, і пускання мильних бульбашок, і надування повітряних кульок. Цікавою та корисною

є вправа *“Футбол”*. На стіл ставлять імпровізовані ворота з двох кубиків. Дитина кладе широкий язик на нижню губу і плавним повітряним струменем спрямовує ватну чи пластикову кульку (“м’яч”) у ворота.

✓ ТРЕНУЙТЕ АРТИКУЛЯЦІЙНИЙ АПАРАТ

Для вимови того чи іншого звука потрібно, аби губи та язик були “слухняними”. Корисними вправами для язика є *“Коник”* (дитина клацає язиком, ніби коник цокає копитцями), *“Котик п’є молочко”* (імітує хлебтання молочка, швидко рухаючи язиком уперед–назад по нижній губі), *“Гойдалка”* (вузьким кінчиком язика дитина намагається дістати то до носа, то до підборіддя). Для розвитку рухливості губ стануть у пригоді вправи *“Поросятко”* (колові рухи зімкнутими губами, ніби рухи п’ятачком), *“Тракторець”* (дитина вібрує зімкненими губами, сильно дмухаючи на них, ніби заводить моторчик).

✓ РОЗВИВАЙТЕ ДРІБНУ МОТОРИКУ

На кінчиках пальців дитини розташовані нервові центри, тісно пов’язані з головним мозком. Що рухливіші будуть пальчики, то гармонійніше розвиватиметься дитина. Відбирання квасолі від гороху (гра *“Попелюшка”*), нанизування на шнурочок макаронних виробів, застібання ґудзиків, малювання, художнє конструювання, ліплення і навіть звичайне масажування пальчиків (самомасаж) сприятимуть удосконаленню дрібної моторики.

✓ УЧІТЬ РОЗРІЗНЯТИ МОВЛЕННЄВІ Й НЕМОВЛЕННЄВІ ЗВУКИ

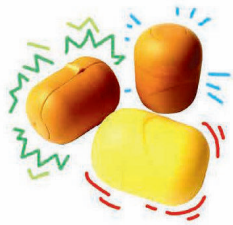

Щоб навчитися правильно вимовляти звуки, потрібно їх чути та розрізняти. Гарною підготовчою роботою для цього стануть ігри на впізнавання за аудіозаписами звуків вулиці чи дому (вода тече з крана, риплять двері, працює пилосос). Корисною є гра *“Упізнай-но”* — у футлярчики з-під кіндер-сюрпризів насипають різні крупи (манку, гречку, горох), а дитина за звучанням має відгадати, що у футлярчику. Робота з розрізнення мовленнєвих звуків — це ігри *“Упіймай звук”* (серед ряду голосних, а потім приголосних звуків дитина сплеском у долоні “ловить” потрібний), *“Папужка”* (повторення ряду складів: са-со-се-си), *“Так чи не так?”* (дитина, дивлячись на картинку, визначає, чи правильно назвав зображення дорослий: “Це массина. Так чи не так? Мафф-фина. Машш-шина”).

✓ САМІ РОЗМОВЛЯЙТЕ З ДИТИНОЮ ПРАВИЛЬНО

Стежте за чіткістю та правильністю власного мовлення під час спілкування з дитиною. Розмовляйте в помірному темпі, створюючи сприятливу атмосферу спілкування. “Сюсюкання” або, навпаки, використання в мовленні “наукових” слів, значення яких дитині малозрозумілі, спотворюють її вимову.

✓ НЕ КАРТАЙТЕ МАЛЮКА

Якщо дитина не вимовляє той чи інший звук, вона в цьому не винна. Їй потрібна ваша допомога, підтримка, а не звинувачення.

✓ ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО ЛОГОПЕДА

Не намагайтеся самостійно виправити чи поставити дитині звук, якщо він вимовляється спотворено: гаркавий [р], міжзубний [с], задньоязиковий [ш] тощо. Ваші невдалі спроби можуть закінчитися ще більшим спотворенням звука. Тому краще одразу звернутися по допомогу до логопеда.

© “Дошкільне виховання”, 2019, № 10

✓ ЗАКРІПЛЮЙТЕ ПРАВИЛЬНУ ВИМОВУ

Виправлений звук потребує багаторазового закріплення. Найкраще це робити в ігровій формі (з використанням пісочного годинника для визначення часу виконання того чи іншого завдання — від 1 до 3 хв), коли дитина може повторювати склади *(**ос, ус, ес**)*, додавати їх *(ковба.. — ковбаса)*, повторювати окремі слова *(**сало**)* та цілі ряди слів із певним звуком *(**сом** — **сад** — **ніс** — **рис**)*, зокрема в чистомовках, скоромовках, домовлянках, віршах. Пропонуйте малюку складати речення з цими словами, переказувати почутий текст, насичений словами з певним звуком, складати за сюжетною картиною речення чи розповідь.

* * *

О**щ**-о**щ**-о**щ** — падає осінній... *(дощ)*.
Щі-**щ**і-**щ**і — одягли ми всі... *(плащі)*.
Щу-**щ**у-**щ**у — ми тікаєм від... *(дощу)*.

* * *

К**р**ук ук**р**ав у к**р**ука си**р** —
І п**р**опав між к**р**уків ми**р**.
Доти к**р**ук із к**р**уком бився,
Поки си**р** той загубився.

В. Кравчук

✓ НЕ ЗАБУВАЙТЕ ПРО ДОБРИЙ ГУМОР

Закріплення вимови одного звука часто потребує досить тривалого часу, тож відповідні заняття можуть дитині набриднути. Щоб такого не трапилось, доцільно добирати вірші, скоромовки, окремі речення гумористичного змісту. Такі види роботи не тільки створюватимуть гарний настрій, розвиватимуть почуття гумору, а й сприятимуть формуванню прагнення контролювати чуже і власне мовлення.

Серед букв у алфавіті
Найскладнішою у світі,
Що мені не гово**р**и,
Є, здається, буква **Ррр**-и.
А вона ще — ах-ах-ах! —
В багатьох живе словах,
Що і вимовити ст**р**ах:
Риба, **р**ак, **р**ука, **р**акета,
Т**р**акто**р**, **р**упо**р** і ка**р**ета,
Т**р**ап, ту**р**біна, буте**р**бро**д**,
К**р**ига, к**р**уг, коловоро**т**,
Ка**р**амель, во**р**она, к**р**иця,
К**р**апка, ба**р**абан, к**р**иниця,
Рись, ко**р**обка, ве**р**толіт,
Рейка, **р**амка, **р**учка, д**р**іт.
Ко**р**оп, яст**р**уб, **р**емесло,
Се**р**п, сте**р**ня, пе**р**евесло...
Слів, де **Ррр** живе, боюся,
Але, все ж таки навчуся
Дзвінко букву гово**р**ити,
Щоб ніхто не міг д**р**ажнити.

М. Вересюк

✓ ЗАОХОЧУЙТЕ СТАРАННЯ ДИТИНИ

Особлива радість дитини від довгоочікуваної правильної вимови звука (найчастіше це [р]) може бути підкріплена родинним святом: наприклад, дитина разом з вами може відвідати кафе, посмакувати домашнім тортом у вигляді літери на позначення опанованого звука, вибрати в магазині іграшку, яка видає той чи інший звук (*або з нього починається її назва)*, що, своєю чергою, значно пришвидшує його автоматизацію у словах, словосполученнях і реченнях.

✓ СТЕЖТЕ, ЩОБ ДИТИНА НЕ ПЕРЕВТОМЛЮВАЛАСЯ

Проводячи ігри та вправи з розвитку мовлення, пам'ятайте, що тривалість гри-заняття не повинна перевищувати 20 хв. Помітивши перші ознаки втоми, припиніть роботу.

Приємного вам спілкування! ■

Плекаймо рідну мову

НАГОЛОШУЙМО СЛОВА ПРАВИЛЬНО!

Наголос в українській мові вільний, тобто може падати на будь-який склад у слові. Більшість слів не викликають труднощів, однак є й такі, у наголошенні яких можна припуститися помилки.

одина́дцять і **чотирна́дцять**
спи́на
ві́рші
до́нька, але **дочка́**
украї́нський
соломи́нка
по́милка, але **помилки́**
ра́зом
за́гадка
листопа́д
сере́дина
нови́й

Скористайтеся поданою "шпаргалкою" і вимовляйте слова правильно. Тоді діти змалку запам'ятають правильне наголошення слів і в майбутньому не матимуть із цим проблем.